

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-657 1, 2, 40 STRAIPSNIŲ, AŠTUNTOJO SKIRSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 6.228³, 6.228⁷, 6.228¹⁰ STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO PROJEKTŲ IR SU JAIS SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų Įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 1, 2, 40 straipsnių, aštuntojo skirsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VTAĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228³, 6.228⁷, 6.228¹⁰ straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – CK projektas) parengti į nacionalinę teisę perkeliant 2023 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2023/2673, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kiek tai susiję su nuotoliniu būdu sudaromomis finansinių paslaugų sutartimis, ir panaikinama Direktyva 2002/65 EB.

Teikiamų įstatymų projektų tikslai – užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį nuotolinių finansinių paslaugų sutarčių (toliau – nuotolinė sutartis) srityje, kartu užtikrinti, kad vartotojų apsaugos lygis būtų suderintas visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Nors Europos Sąjungos lygmeniu yra priimta teisės aktų, kurie reglamentuoja atskiras finansines paslaugas, tačiau atsiranda vis naujų finansinių produktų, kurie dėl skaitmenizacijos ir sparčios informacinių technologijų raidos plėtojami, visų pirma, internetinėje aplinkoje. Todėl svarbu, kad būtų užtikrinta tinkama vartotojų apsauga dėl tų finansinių paslaugų, kurios neregamentuojamos konkrečioms sektoriams skirtais Europos Sąjungos teisės aktais arba kurios nepatenka į konkrečias finansines paslaugas reglamentuojančių teisės aktų sritį.

Pagrindiniai įstatymų projektų uždaviniai:

- įtvirtinti sutarties atsisakymo funkciją sutartims, sudarytoms naudojantis elektronine sąsaja;
- detalizuoti ikisutartinę informaciją, pateiktiną vartotojams iki sudarant nuotolinę sutartį;
- reglamentuoti teisę atsisakyti nuotolinės sutarties ir reglamentuoti mokėjimą už paslaugas, suteiktas prieš atsisakant nuotolinės sutarties;
- reglamentuoti tinkamus paaiškinimus, teikiamus vartotojui prieš sudarant nuotolinę sutartį;
- nustatyti apsaugas vartotojams dėl prekiautojų kuriamų ir naudojamų elektroninių sąsajų;
- nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas už reikalavimų, susijusių su nuotolinėmis sutartimis, nesilaikymą.

Kartu su minėtais įstatymų projektais teikiamas susijusių įstatymų pakeitimo projektai – Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo Nr. VIII-1370 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – MĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – NTKĮ projektas).

VTAĮ projektas, CK projektas, MĮ projektas ir NTKĮ projektas toliau kartu tekste – Įstatymų projektai.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų rengėja – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. (0 5) 239 0174, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt) Draudimo veiklos skyriaus vedėja Lolita Šumskaitė (tel. (0 5) 239 0180, el. p. lolita.sumskaite@finmin.lt), vyriausiasis specialistas Evaldas Gavėnas (tel. (0 5) 239 0181, el. p. evaldas.gavenas@finmin.lt). Pasiūlymą dėl CK projekto parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisėkūros politikos grupės (vadovė Jolita Šlikienė, mob. +370 614 67 611, el. p. jolita.slikiene@tm.lt) vyresnysis patarėjas Algis Baležentis (mob. +370 671 85 603, el. p. algis.balezentis@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – VTAĮ) aštuntajame skirsnyje (36–39 straipsniai) „Finansinių paslaugų teikimas pagal sutartis, sudaromas ryšio priemonėmis“ reglamentuojami ryšio priemonėmis sudarytų finansinių paslaugų teikimo klausimai. Šio skirsnio nuostatose į nacionalinę teisę perkelta 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir Direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB, kurią panaikina Direktyva 2023/2673. VTAĮ 36 straipsnyje reglamentuojamos bendrosios nuostatos, susijusios su nuotolinėmis sutartimis, pavyzdžiui, kad vartotojai negali atsisakyti jiems suteiktų teisių (VTAĮ 36 straipsnio 2 dalis), ir nurodoma informacija, kurią finansinių paslaugų teikėjas turi pateikti vartotojui iki nuotolinės sutarties sudarymo (VTAĮ 36 straipsnio 5–9 dalys). Šiame straipsnyje gana detalai reglamentuojama vartotojui iki nuotolinės sutarties sudarymo pateiktina informacija apie finansinių paslaugų teikėją, finansinę paslaugą, nuotolinę sutartį, taip pat informacija apie žalos atlyginimą. Nors informacija yra ganėtinai išsami, ji turi būti papildyta atsižvelgiant į informacinių technologijų pokyčius ir šiuolaikines tendencijas.

VTAĮ 37 straipsnyje reglamentuota vartotojo teisė atsisakyti nuotolinės sutarties arba ją nutraukti. Reglamentuoti nuotolinės sutarties atsisakymo terminai, nustatyta, kada negalima pasinaudoti nuotolinės sutarties atsisakymo teise. Taip pat šiame straipsnyje reglamentuojami klausimai, susiję su mokėjimu už faktiškai suteiktą finansinę paslaugą, pinigų ir (ar) turto grąžinimu atsisakius nuotolinės sutarties.

Nuostatos, susijusios su finansinių paslaugų teikimu be vartotojo sutikimo, išdėstytos VTAĮ 38 straipsnyje. VTAĮ 39 straipsnyje reglamentuojami vartotojo sutikimai, būtini norint finansinių paslaugų teikėjui siųsti vartotojui pranešimus.

VTAĮ 40 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta, kad Lietuvos bankas prižiūri, kaip finansų rinkos dalyviai laikosi reikalavimų, susijusių su finansinių paslaugų teikimu pagal nuotolines sutartis, taiko poveikio priemones ir duoda privalomus nurodymus. Taip pat nustatytos Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos skiriamos sankcijos už šių reikalavimų nevykdymą kitiems verslininkams. VTAĮ 40 straipsnio 11 dalyje reglamentuojamos Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos taikomos sankcijos už teisės aktų, reglamentuojančių vartotojų teisių apsaugą, pažeidimus, kurie yra plačiai paplitę pažeidimai ar Sąjungos mastu plačiai paplitę pažeidimai.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas

Civilinio kodekso (toliau – CK) 6.228³ straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatyta, kad vartojimo sutartis reglamentuojančios CK nuostatos netaikomos sutartims dėl finansinių paslaugų (kaip minėta, šioms sutartims taikomos VTAĮ aštuntojo skirsnio nuostatos (36–39 straipsniai)).

CK 6.228¹⁰ straipsnyje reglamentuota vartotojų teisė atsisakyti nuotolinės sutarties ir ne prekybos patalpose sudarytos sutarties – vartotojas turi teisę, nenurodydamas priežasties ir nepatirdamas išlaidų (išskyrus nustatytas išimtis), per 14 dienų atsisakyti tokios sutarties (išskyrus tam tikras išimtis).

Šio straipsnio 6 dalyje nustatyti būdai, kuriais vartotojas gali pranešti verslininkui apie nuotolinės sutarties atsisakymą (pateikti užpildytą pavyzdinę sutarties atsisakymo formą arba pareiškimą dėl sutarties atsisakymo). Be to, verslininkas gali sudaryti galimybę vartotojui interneto svetainėje elektroniniu būdu pateikti dokumentus dėl sutarties atsisakymo (CK 6.228¹⁰ straipsnio 7 dalis).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1.VTAĮ

Taikymo sritis

VTAĮ projektu keičiamas VTAĮ aštuntasis skirsnis ir keičiamas jo pavadinimas – „Nuotolinių sutarčių ypatumai“. Šiame skirsnyje išdėstoma didžioji dalis į nacionalinę teisę perkeliama Direktyvos 2023/2673 nuostatų.

2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB, nėra taikoma sutartims dėl finansinių paslaugų (3 straipsnio 3 dalies d punktas). Tačiau Direktyva 2023/2673, kurios nuostatos perkeliama į VTAĮ projektą, iš dalies pakeičia Direktyvą 2011/83/ES ir reglamentuoja finansinių paslaugų teikimą pagal nuotolines sutartis. Taigi yra išplečiama Direktyvos 2011/83/ES taikymo sritis. Tačiau dėl specifinio vartotojams skirtų finansinių paslaugų pobūdžio, visų pirma, dėl jų sudėtingumo ne visos Direktyvos 2011/83/ES nuostatos yra tinkamos taikyti nuotolinėms sutartims. Todėl Direktyvoje 2023/2673 nustatyta, kurios Direktyvos 2011/83/ES nuostatos taikomos ir nuotolinėms sutartims (į Direktyvos 2011/83/ES 3 straipsnį buvo įtraukta nauja 1b dalis). Siekiant Direktyvos 2023/2673 nuostatas tinkamai perkelti į nacionalinę teisę, VTAĮ 36 straipsnio 2 dalyje siūloma nurodyti nuostatas, kurios būtų taikomos nuotolinėms sutartims, pateikiant nuorodas į atitinkamus CK straipsnius.

VTAĮ 36 straipsnio 3 ir 4 dalyse siūloma nurodyti, kurios nuostatos taikomos tik pradinei nuotolinei sutarčiai, taip pat kokios nuostatos taikomos, kai pradinė nuotolinė sutartis nesudaroma, tačiau tos pačios sutarties šalys vėliau atlieka to paties pobūdžio vieną po kitos einančias ar atskiras finansinių operacijų grupes.

Kadangi Direktyva 2023/2673 nesiekia pakeisti tam tikrų finansines paslaugas reglamentuojančių konkrečių sektorinių teisės aktų, VTAĮ projektu siūloma VTAĮ 36 straipsnio 6 dalyje nustatyti, kad jeigu Europos Sąjungos teisės aktuose ar kituose Europos Sąjungos teisės aktus įgyvendinančiuose įstatymuose nustatytos kitokios finansinių paslaugų teikimo pagal nuotolines sutartis reglamentuojančios normos, VTAĮ taikomas tiek, kiek nurodyti kiti įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai nenustato kitaip.

Informacijos teikimas vartotojui sudarant nuotolinę sutartį

VTAĮ 37 straipsnyje siūloma nustatyti informaciją, teikiamą vartotojui pakankamai iš anksto iki nuotolinės sutarties sudarymo. Pakankamai iš anksto reiškia, kad informacija pateikiama vartotojui iš anksto iki nuotolinės sutarties sudarymo, o ne tuo pačiu metu, kad vartotojas turėtų pakankamai laiko perskaityti ir suprasti ikisutartinę informaciją, palyginti pasiūlymus ir priimti informaciją pagrįstą sprendimą. Kadangi Direktyva 2023/2673 yra visiško suderinimo direktyva, siūloma atsakyti galiojančiame VTAĮ įtvirtinto vartotojui teiktinos ikisutartinės informacijos grupavimo į informaciją apie finansinių paslaugų teikėją, finansinę paslaugą, finansinių paslaugų teikimo sutartį, sudaromą ryšio priemonėmis, žalos atlyginimą. VTAĮ projekte nurodoma, kad ikisutartinė informacija turi būti aiški ir suprantama (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalis). Siekiant užtikrinti, kad vartotojas tiksliai žinotų, su kuo jis bendrauja, kai su finansinių paslaugų teikėju bendraujama ne tiesiogiai, siūloma VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyti informacijos apie finansinių paslaugų teikėją, kuris veikia kito finansinių paslaugų teikėjo vardu, teikimą (jeigu paslaugos teikiamos kito finansinių paslaugų teikėjo vardu). Atsižvelgiant į įvykusius technologinius pokyčius, taip pat siūloma numatyti galimybę vartotojui patvariojoje laikmenoje išsisaugoti susirašinėjimą su finansinių paslaugų teikėju (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Be to, siūloma nustatyti, kad privaloma vartotojui pateikti informaciją apie kontaktinius duomenis, kuriais jis gali teikti skundus finansinių paslaugų teikėjui (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Vartotojui teiktinos informacijos sąrašą siūloma papildyti informacija, susijusia su pavėluotų ar neįvykdytų mokėjimų pasekmėmis (jei reikia) (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 8 punktas), kainos individualizavimu taikant automatizuotą sprendimų priėmimą (jei reikia) (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 9 punktas) ir aplinkosaugos ar socialiniais tikslais, kurių siekiama finansine paslauga (jeigu į finansinės paslaugos investavimo strategiją įtraukti aplinkosaugos ir socialiniai veiksniai) (VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 15 punktas). Tokie reikalavimai užtikrina vartotojui teiktinos informacijos išsamumą ir naujumą, taip pat užtikrina, kad ir ateityje teiksima informacija nepraras aktualumo.

VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 19 punkte siūloma nustatyti, kad vartotojui vietoj adreso turi būti nurodoma finansinių paslaugų teikėjo telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas, kuriuo gali būti siunčiamas pranešimas apie nuotolinės sutarties atsisakymą, taip pat kitos ryšio priemonės, kuriomis gali būti siunčiamas minėtas pranešimas. Be to, sudarius nuotolinę sutartį naudojantis internetine sąsaja, turi būti nurodoma informacija apie sutarties atsisakymo funkciją, numatytą CK 6.228¹⁰ straipsnio 11–15 dalyse, informacija apie jos pateikimo vietą. Visa ši informacija pateikiama, kad vartotojas galėtų lengviau atsisakyti sudarytos nuotolinės sutarties.

Siekiant didinti vartotojų apsaugą, VTAĮ 37 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad vartotojui pateikiama ikisutartinė informacija turi būti lengvai skaitoma, be to, paprašius pateikiama asmenims su negalia, įskaitant asmenis su regos negalia, tinkamu formatu. Lengvai skaitoma turėtų būti suprantama taip, kad informacija išdėstyta naudojant įskaitomo dydžio šriftą ir tokios spalvos, kad nesumažėja informacijos suprantamumas. Be to, turėtų būti vengiama ilgų ir sudėtingų aprašymų, smulkaus šrifto, nuorodų į kitus dokumentus. Siekiant aiškumo, koks tinkamas informacijos pateikimo formatas yra asmenims su negalia, VTAĮ 37 straipsnio 2 dalyje pateikiama nuoroda į Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintus prieinamus bendravimo būdus.

Vartotojui bendraujant su finansinių paslaugų teikėju balso telefonijos ryšiu, jis turi būti informuojamas, jeigu pokalbis įrašomas ar gali būti įrašomas (VTAĮ 37 straipsnio 4 dalis).

Reikalavimai dėl ikisutartinės informacijos turi būti pritaikyti atsižvelgiant į techninius tam tikrų informacinių technologijų priemonių apribojimus (pvz., mobiliųjų telefonų ekranų simbolių skaičiaus apribojimai). Kai naudojamas, pavyzdžiui, mobilusis telefonas ir finansinių paslaugų teikėjas naudoja elektronines sąsajas, vartotojui mobiliojo telefono ekrane turi būti pateikiama informacija apie finansinių paslaugų teikėjo tapatybę, pagrindinės vartotojams skirtos finansinės paslaugos savybės, visa kaina, kurią vartotojas turi sumokėti finansinių paslaugų teikėjui už vartotojui skirtą finansinę paslaugą, įskaitant visus per finansinių paslaugų teikėją mokamus mokesčius, arba, jei tikslios kainos neįmanoma nurodyti, kainos apskaičiavimo pavyzdys, pagal kurį vartotojas galėtų ją patikrinti, informacija apie su finansinių paslaugų teikėju nesusijusias išlaidas ir teisės atsisakyti nuotolinės sutarties buvimas ar nebuvimas, įskaitant naudojimosi ta teise sąlygas, terminą ir procedūras. Likusi informacija gali būti pateikta sluoksninio išdėstymo metodu. Tačiau visa informacija turėtų būti pateikta iki sudarant nuotolinę sutartį. Kai informacija pateikta sluoksninio išdėstymo metodu, turi būti galimybė šią informaciją peržiūrėti, išsaugoti ir atspausdinti kaip vieną dokumentą. Visus šiuos reikalavimus, susijusius su informacijos pateikimu elektroninėmis priemonėmis ir informacijos išdėstymu sluoksninio išdėstymo metodu, siūloma įtvirtinti VTAĮ 37 straipsnio 6 dalyje. Šioje dalyje, siekiant didesnio aiškumo, paaiškinta, kad informacijos sluoksninio išdėstymo metodas yra toks metodas, kai tam tikra informacija laikoma pagrindine ir aiškiai matoma pirmame sluoksnyje, o kita informacija pateikiama papildomuose sluoksniuose.

Kadangi Direktyva 2023/2673 yra visiško suderinimo direktyva, VTAĮ projekte, palyginti su galiojančia VTAĮ redakcija, nebelieka nuostatų, numatančių vartotojo teisę bet kokią su nuotoline sutartimi susijusią informaciją pateikti popieriuje, keisti naudojamas ryšio priemones (galiojančio VTAĮ 36 straipsnio 14 dalis). Taip pat nebelieka nuostatų, nustatančių finansinių paslaugų teikėjo pareigą pateikti informaciją sudarius nuotolinę sutartį, jeigu vartotojo prašymu nuotolinė sutartis sudaroma tokiomis ryšio priemonėmis, kuriomis neįmanoma pateikti informacijos (galiojančio VTAĮ 36 straipsnio 16 dalis).

Vartotojo teisė atsisakyti nuotolinės sutarties ar ją nutraukti

VTAĮ 38 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti nuotolinės sutarties atsisakymo terminą – 14 dienų nuo nuotolinės sutarties sudarymo dienos arba nuotolinės sutarties sąlygų gavimo dienos, o kai sudaryta pensijų kaupimo sutartis, – 30 dienų nuo nuotolinės sutarties sudarymo dienos arba nuotolinės sutarties sąlygų gavimo dienos. Kadangi VTAĮ projektu į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2023/2673, kuri yra visiško suderinimo direktyva, ir joje (16b straipsnio 1 dalyje) neišskirtas gyvybės draudimo sutarties nutraukimo terminas, VTAĮ projekte taip pat neišskirtas gyvybės draudimo sutarties nutraukimo terminas (šiuo metu galiojančio VTAĮ 37 straipsnio 1 dalyje nustatytas 30 dienų terminas). Pažymėtina, kad 30 dienų gyvybės draudimo sutarties nutraukimo

terminas nustatytas Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 124 straipsnio 1 dalyje, kuris ir turėtų būti taikomas, nes šia Draudimo įstatymo nuostata įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktų (2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II)) reikalavimai ir tai speciali nuostata. Kaip ir nurodyta Direktyvoje 2023/2673 (16b straipsnio 1 dalyje), VTAĮ projekte numatyta, kad nuotolinę sutartį vartotojas gali nutraukti nenurodydamas priežasties ir be jokių sankcijų. Tokiu būdu užtikrinama, kad nuotolinės sutarties atsisakymas nebus sudėtingesnis nei nuotolinės sutarties sudarymas. Siekiant padidinti teisinį tikrumą, VTAĮ 38 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad, vartotojui negavus nuotolinės sutarties sąlygų ir ikisutartinės informacijos, nuotolinės sutarties atsisakymo terminas baigiasi praėjus 12 mėnesių ir 14 dienų nuo sutarties sudarymo dienos. Kai vartotojas nebuvo informuotas apie teisę atsisakyti nuotolinės sutarties, vartotojo teisės atsisakyti nuotolinės sutarties įgyvendinimas yra neterminuotas.

Vartotojo teisė gauti tinkamus paaiškinimus

Nepaisant to, kad finansinių paslaugų teikėjas privalo vartotojui pateikti ikisutartinę informaciją, vartotojams vis tiek gali prireikti pagalbos, kad jie galėtų nuspręsti, kuri finansinė paslauga labiausiai atitinka jų poreikius ir finansinę padėtį. Todėl VTAĮ projektu numatoma finansinių paslaugų teikėjui pareiga teikti vartotojui tinkamus paaiškinimus dėl nuotolinės sutarties (VTAĮ 39 straipsnio 1 dalis). Svarbu, kad tinkami paaiškinimai vartotojui būtų pateikiami neatlygintinai ir laiku, kad vartotojas turėtų pakankamai laiko su jais susipažinti prieš sudarydamas nuotolinę sutartį. Todėl VTAĮ 39 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad tinkami paaiškinimai vartotojui turi būti pateikiami neatlygintinai prieš sudarant nuotolinę sutartį. Be to, siekiant užtikrinti kuo įvairesnius šios informacijos teikimo būdus, numatoma galimybė vartotojo pasirinkimu tinkamus paaiškinimus pateikti žodžiu arba raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje.

Kai finansinių paslaugų teikėjas naudoja internetines priemones (pokalbių robotus, automatizuotą konsultavimą, interaktyvias priemones ar kitas panašias priemones), siekiant užtikrinti, kad vartotojas suprastų galimą nuotolinės sutarties poveikį jo ekonominei situacijai, vartotojui visada iki nuotolinės sutarties sudarymo, o pagrįstais atvejais, tokiais kaip atnaujinant nuotolinę sutartį, kai vartotojui kyla didelių sunkumų ar kai reikalingas detalesnis nuotolinės sutarties sąlygų paaiškinimas (tokie pagrįsti atvejai nurodyti perkeliamos Direktyvos 2023/2673 preambulės 40 punkte), ir sudarius nuotolinę sutartį turi būti numatyta galimybė pasinaudoti žmogaus pagalba, kas reiškia, kad vartotojui turi būti sudaryta galimybė tiesiogiai bendrauti su žmogumi, o ne tik su pokalbių robotu ir pan. Tokią galimybę siūloma nustatyti VTAĮ 39 straipsnio 2 dalyje. Siūlomose VTAĮ projekto nuostatose į nacionalinę teisę perkeliama Direktyvos 2023/2673 16c straipsnio nuostatos.

Apsauga dėl elektroninių sąsajų

Finansinių paslaugų teikėjai, siekdami įtikinti vartotojus priimti sprendimus, kurie jiems gali turėti neigiamų pasekmių, gali naudoti elektroninių sąsajų tamsiuosius modelius, kai tikslingai iš esmės iškraipoma ar sumažinama vartotojų, kurie yra finansinės paslaugos gavėjai, galimybė savarankiškai priimti sprendimus. Dėl šios priežasties finansinių paslaugų teikėjams turėtų būti draudžiama apgauti ar skatinti vartotojus, kurie yra jų paslaugų gavėjai, taip pat iškraipyti ar sumažinti jų savarankiškumą, sprendimų priėmimą ar pasirinkimą dėl elektroninės sąsajos ar jos dalies struktūros, dizaino ar funkcijų. Todėl, įgyvendinant Direktyvos 2023/2673 16e straipsnio nuostatas, siūloma VTAĮ 39¹ straipsnyje nustatyti draudimą finansinių paslaugų teikėjui naudoti elektronines sąsajas taip, kad vartotojai būtų apgaunami, jais būtų manipuluojama, sumažinama galimybė priimti sprendimus laisva valia.

Sankcijos

VTAĮ 40 straipsnio 1 dalyje į CK nuostatų, kurias pažeidus Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba taiko sankcijas, sąrašą siūloma įtraukti 6.228⁵ straipsnio 3 dalį, nes, siekiant tinkamai perkelti Direktyvą 2023/2673 į nacionalinę teisę, turi būti nustatytos sankcijos už Direktyvos 2011/83/ES 22 straipsnio, kurį įgyvendina minėtas CK straipsnis, pažeidimą. Taip pat sankcijų sąrašą siūloma papildyti ir 6.228⁷ straipsnio 6 dalimi, kuria įgyvendinamas Direktyvos 2011/83/ES 6a

straipsnis. Už šio Direktyvos 2011/83/ES straipsnio pažeidimą, tinkamai perkeliant Direktyvą 2023/2673 į nacionalinę teisę, turi būti nustatytos sankcijos. VTAĮ 40 straipsnio 1 dalyje taip pat pripažįstama netekusia galios nuostata, atkartojanti galiojančio VTAĮ 40 straipsnio 3 dalies nuostatą.

Kadangi VTAĮ projekte reglamentuojamas tinkamų paaiškinimų teikimas vartotojui prieš sudarant nuotolinę sutartį ir vartotojų apsauga dėl elektroninių sąsajų naudojimo, VTAĮ 40 straipsnio 9 dalyje siūloma nustatyti, kad Lietuvos bankas prižiūri, kaip finansų rinkos dalyviai laikosi šių reikalavimų, taiko poveikio priemones ir duoda privalomus nurodymus. Taip pat siūloma nustatyti, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba skiria kitiems verslininkams sankcijas už reikalavimų, susijusių su tinkamais paaiškinimais ir elektroninėmis sąsajomis, nevykdymą.

Siekiant Direktyvą 2023/2673 tinkamai perkelti į nacionalinę teisę turi būti nustatytos sankcijos už Direktyvos 2011/83/ES 19 straipsnio, kurį įgyvendina Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalis, nuostatų pažeidimą. Vadovaujantis Mokėjimų įstatymo 76 straipsnio 1 ir 2 dalimis Lietuvos bankas yra atsakingas už Mokėjimų įstatymo nustatytų reikalavimų priežiūrą. Atsakomybė už Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies pažeidimus, kai finansinės paslaugos teikiamos (sutartys sudaromos) nuotoliniu būdu, tiek prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams, tiek ir kitiems asmenims taikoma, vadovaujantis Mokėjimų įstatymo 79 ir 80 straipsnių nuostatomis. Taigi VTAĮ 40 straipsnio 9 dalyje papildomai nebenurodoma, kad Lietuvos bankas tiek prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams, tiek ir kitiems asmenims skiria poveikio priemones už Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies pažeidimą, nes, kaip nurodyta aukščiau, Lietuvos banko vykdoma Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies priežiūra sistemiškai išplaukia iš Mokėjimų įstatymo 76 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 79 ir 80 straipsnių nuostatų. Siūlomas reglamentavimas užtikrina, kad už Direktyvos 2011/83/ES 19 straipsnio pažeidimą būtų skiriamos sankcijos (poveikio priemonės).

Įgyvendinant Direktyvos 2023/2673 24 straipsnio 6 dalį, siūloma VTAĮ 40 straipsnio 12 dalyje nustatyti, kad Lietuvos bankas prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams skiria sankcijas už plačiai paplitusius pažeidimus ar Sąjungos mastu plačiai paplitusius pažeidimus, susijusius su finansinių paslaugų teikimu pagal nuotolines sutartis. Kadangi, vadovaujantis Mokėjimų įstatymo 76 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos bankas yra Mokėjimų įstatymo priežiūrą užtikrinanti institucija, už Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies pažeidimą (šis straipsnis įgyvendina Direktyvos 2011/83/ES 19 straipsnį), kai tai yra Sąjungos mastu plačiai paplitęs pažeidimas, Lietuvos bankas tiek prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams, tiek ir kitiems asmenims skirtų sankcijas vadovaudamasis Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 2 dalies 10 punktu, pagal kurį numatyta Lietuvos banko pareiga pagal kompetenciją prižiūrėti, kaip laikomasi Reglamento (ES) 2017/2394 reikalavimų, ir Mokėjimų įstatymo 76 straipsnio 1 ir 2 dalių, 79 ir 80 straipsnių nuostatomis. Taigi VTAĮ 40 straipsnio 12 dalyje papildomai nebenurodoma, kad Lietuvos bankas tiek prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams, tiek ir kitiems asmenims skiria poveikio priemones už Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies pažeidimą, kai tai yra Sąjungos mastu plačiai paplitęs pažeidimas, nes, kaip nurodyta pirmiau, Lietuvos banko vykdoma Mokėjimų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies priežiūra sistemiškai išplaukia tiek iš Mokėjimų įstatymo 76 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 79 ir 80 straipsnių nuostatų, tiek iš Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 2 dalies 10 punkto. Siūlomas reglamentavimas užtikrina, kad už Direktyvos 2011/83/ES 19 straipsnio pažeidimą, kai tai yra Sąjungos mastu plačiai paplitęs pažeidimas, būtų skiriamos sankcijos (poveikio priemonės).

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos skiriamos baudos už plačiai paplitusius pažeidimus ar Sąjungos mastu plačiai paplitusius pažeidimus, susijusius su finansinių paslaugų teikimu pagal nuotolines sutartis, nustatomos VTAĮ 40 straipsnio 11 dalyje, joje pateikiant nurodą į VTAĮ 40 straipsnio 9 dalį. Baudos numatomos tokio paties dydžio, kokios yra šiuo metu už VTAĮ 40 straipsnio 1 dalies pažeidimus. Vertinama, kad pasirinktas baudų dydis bus atgrasantis ir sudarys prielaidas ateityje pažeidimui nesikartoti. VTAĮ 40 straipsnio 11 dalyje pažymima, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba už VTAĮ 40 straipsnio 9 dalies pažeidimą skiria baudą tik kitam verslininkui, kuris nėra Lietuvos banko prižiūrimas finansų rinkos dalyvis. Toks išskyrimas nurodytas, nes Lietuvos banko prižiūrimiems finansų rinkos dalyviams Lietuvos bankas taiko poveikio priemones ir duoda privalomus nurodymus (tai numatyta VTAĮ 40 straipsnio 12 dalyje).

Pažymėtina, kad šiuo metu nėra užtikrintas tinkamas 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/2161, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva

93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/6/EB, 2005/29/EB ir 2011/83/ES, kiek tai susiję su geresniu Sąjungos vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimu ir modernizavimu, 1 straipsnio, kuriame dėstomas Direktyvos 93/13/EEB 8b straipsnis, įgyvendinimas. Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 93/13/EEB 8b straipsnio 4 ir 5 dalis, VTAĮ 40 straipsnio 11 dalyje pateikiama nuoroda į VTAĮ 40 straipsnio 2 dalį.

Kiti pakeitimai

VTAĮ projektu techninius pakeitimus siūloma atlikti VTAĮ 1 straipsnio 4 dalyje, taip pat VTAĮ 2 straipsnio 4 ir 11 dalyse.

Įgyvendinant Direktyvos 2023/2673 16e straipsnį VTAĮ 37 straipsnio 1 dalies 19 punkte ir 39¹ straipsnyje pateikiama nuoroda į Reglamentą (ES) 2022/2065. Šiame reglamente pateikiama sąvokos „elektroninė sąsaja“ apibrėžtis. Siekiant išvengti prieštaravimų dėl to, koku Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu turėtų būti vadovaujama nustatant elektroninės sąsajos sampratą, siūloma pripažinti netekusia galios VTAĮ 2 straipsnio 26 dalį. Pažymėtina, kad tiek Reglamente (ES) 2022/2065, tiek VTAĮ 2 straipsnio 26 dalyje nurodytame Reglamente (ES) 2017/2394 esančių sąvokų „elektroninė sąsaja“ apibrėžtys iš esmės yra vienodos.

Siūloma pakeisti VTAĮ 2 straipsnio 10 dalyje esančią sąvokos „patvarioji laikmena“ apibrėžtį išbraukiant iš jos tai, kas jau prarado aktualumą, įvertinus, kad jau yra ir atsiranda naujų informacijos saugojimo priemonių.

VTAĮ projektu atlikus pakeitimus VTAĮ 8 skirsnyje, nebeliko nuostatų, reglamentuojančių finansinių paslaugų teikimą be vartotojo sutikimo (VTAĮ 38 straipsnis), ir nuostatų, reglamentuojančių vartotojo sutikimus, būtinus norint finansinių paslaugų teikėjui siųsti vartotojui pranešimus (VTAĮ 39 straipsnis). Šiais straipsniais į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2002/65/EB, kurią panaikina Direktyva 2023/2673, o šių straipsnių atitikmenų nebėra ir Direktyvoje 2023/2673. Tačiau pažymėtina, kad nuotolinėms sutartims bus taikomas CK 6.228¹⁶ straipsnis, reglamentuojantis prekių tiekimą ar paslaugų teikimą be vartotojo užsakymo. Tai numatyta VTAĮ 36 straipsnio 2 dalyje.

Kadangi daugelis VTAĮ projekte nuotolinėms sutartims nustatomų reikalavimų susiję su ikisutartine informacija, nustatomos sankcijos už reikalavimų, susijusių su ikisutartinės informacijos teikimu, nesilaikymą, VTAĮ projekto 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatoma, kad VTAĮ projekto nuostatos netaikomos iki 2026 m. birželio 18 d. sudarytoms nuotolinėms sutartims, iki nurodytos datos pradėtos, bet nebaigtos vykdyti poveikio priemonių taikymo ir privalomų nurodymų davimo procedūros ir nuotolinių sutarčių sudarymo procedūros baigiamos vadovaujantis iki 2026 m. birželio 18 d. galiojusio teisinio reguliavimo nuostatomis.

4.2. CK

Sutarties atsisakymo funkcija

CK projektu numatoma vartotojo teisė atsisakyti nuotolinės sutarties, kuri sudaryta naudojantis elektronine sąsaja, naudojant sutarties atsisakymo funkciją. Kitaip tariant, kai vartojimo sutartys sudaromos naudojantis elektronine sąsaja, verslininkas turi užtikrinti vartotojams galimybę atsisakyti šios sutarties analogišku būdu – naudojant sutarties atsisakymo funkciją. Ši funkcija turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai pažymėta, pavyzdžiui, žodžiais „atsisakyti sutarties čia“, arba pateikta kita panaši formuluotė, kuri turi būti lengvai įskaitoma. Ši funkcija turi būti aiškiai matoma elektroninėje sąsajoje ir lengvai prieinama vartotojui. Be to, sutarties atsisakymo funkcija turi būti nuolat prieinama, kol vartotojas turi teisę atsisakyti sutarties.

Sutarties atsisakymo funkcija turi suteikti vartotojui galimybę išsiųsti verslininkui vartotojo pareiškimą apie sutarties atsisakymą, kuriame pateikiama ši informacija:

- 1) vartotojo vardas ir pavardė;
- 2) sutarties, kurios atsisakoma, identifikavimo duomenys;
- 3) duomenys, kur vartotojui turi būti siunčiamas sutarties atsisakymo gavimo patvirtinimas.

Vartotojui naudojant internetą parengus pareiškimą apie sutarties atsisakymą, pareiškimo apie sutarties atsisakymą patvirtinimo funkcija turi būti pažymėta lengvai įskaitomais žodžiais „patvirtinti sutarties atsisakymą“ arba panašia nedviprasmiška formuluote. Kai vartotojas pasinaudoja

patvirtinimo funkcija, verslininkas turi nedelsdamas išsiųsti vartotojui patvariojoje laikmenoje sutarties atsisakymo gavimo patvirtinimą.

Kiti pakeitimai

Kadangi Direktyva 2023/2673 pakeitė Direktyvos 2011/83/ES 3 straipsnio 3 dalies d punktą nurodant, kad Direktyva 2011/83/ES netaikoma sutartims dėl finansinių paslaugų, kurioms netaikoma 3 straipsnio 1b dalis (šioje dalyje pateikiamos nuostatos, taikomos nuotolinėms sutartims), turi būti atlikti pakeitimai CK nustatant, kad vartojimo sutartis reglamentuojančios normos netaikomos sutartims dėl finansinių paslaugų, išskyrus nuostatas, kurios taikomos nuotolinėms sutartims. Taigi CK projektu siūloma pakeisti CK 6.228³ straipsnio 2 dalies 4 punktą, pateikiant nuorodas į tuos CK XVIII¹ skyriaus „Vartojimo sutartys“ straipsnius, kurie, kaip nurodyta VTAĮ 36 straipsnio 2 dalyje, taikomi nuotolinėms sutartims dėl finansinių paslaugų teikimo.

CK projektu, siekiant įgyvendinti Direktyvos 2023/2673 6 straipsnio 1 dalies h punktą, siūloma pakeisti CK 6.228⁷ straipsnio 1 dalies 7 punktą numatant, kad prieš sudarydamas nuotolinę sutartį ar ne prekybos patalpose sudaromą sutartį verslininkas privalo aiškiai ir suprantamai suteikti vartotojui, jei reikia, informaciją apie sutarties atsisakymo funkcijos buvimą ir vietą.

Kadangi sutarties atsisakymo funkcija yra specialus (atskiras) vartotojo teisės atsisakyti nuotolinės sutarties, sudarytos naudojantis elektronine sąsaja, įgyvendinimo būdas (t. y. viena iš sutarties atsisakymo galimybių), pirma nuosekliai dėstomos (bendrosios) nuostatos, reglamentuojančios vartotojo teisę atsisakyti nuotolinės sutarties, o po jų iškart specialiosios nuostatos, reglamentuojančios sutarties atsisakymo funkciją (Direktyvoje 2011/83/ES įterptas naujas 11a straipsnis, dėstomas po 11 straipsnio). Todėl CK projekte numatoma specialiąsias nuostatas, reglamentuojančias sutarties atsisakymo funkciją, dėstyti CK 6.228¹⁰ straipsnio 11–15 punktuose, t. y. straipsnyje, reglamentuojančiame vartotojo teisę atsisakyti sutarties. Taip pat CK papildomas 6.228¹⁰ straipsnio 16 punktu, kuris užtikrina, kad nuostatomis, susijusioms su sutarties atsisakymu, bus taikoma Direktyvos 2011/83/ES 3 straipsnio 2 dalis, pagal kurią esant prieštaravimų tarp direktyvos nuostatų ir kito Europos Sąjungos teisės akto, reglamentuojančio konkretų sektorių, pirmenybė teikiama kito Europos Sąjungos teisės akto nuostatomis.

4.3. Mokėjimų įstatymas

MĮ projektu siūloma atlikti techninius pakeitimus Mokėjimų įstatymo 13 straipsnio 14 dalyje dėl VTAĮ projektu pakeistos straipsnių numeracijos VTAĮ aštuntajame skirsnyje.

4.4. Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymas

NTKĮ projektu siūloma Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 7 straipsnio 9 ir 10 dalyse atlikti techninius pakeitimus dėl VTAĮ projektu pakeistos straipsnių numeracijos VTAĮ aštuntajame skirsnyje. Šiuo metu galiojančioje NTKĮ redakcijoje yra 7 straipsnio 6 ir 7 dalys, kurios, 2024 m. birželio 13 d. priėmus Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 3, 7, 16, 17, 18, 20 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2719, atitinkamai taps 9 ir 10 dalimis. Kadangi šie pakeitimai įsigalios 2025 m. gegužės 1 d., t. y. anksčiau, nei numatomas NTKĮ projekto įsigaliojimas, NTKĮ projektu iš karto yra keičiamos NTKĮ 7 straipsnio 9 ir 10 dalys.

Kadangi VTAĮ projekte vartojama sąvoka „balso telefonijos ryšys“, atitinkamai NTKĮ projekte ši sąvoka pakeičia „telefono“ sąvoką.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslui ir jo plėtrai.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. VTAĮ projektu keičiama sąvokos „patvarioji laikmena“ apibrėžtis ir keičiamos sąvokos „finansinių paslaugų teikimo sutartis, sudaroma ryšio priemonėmis“ ir „pradinė finansinių paslaugų teikimo sutartis“ bei jų apibrėžtys suderintos Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, naujų teisės aktų priimti nereikės. Teisingumo ministerija inicijuos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gegužės 4 d. nutarimo Nr. 456 „Dėl Baudų už vartotojų interesų apsaugos Europos Sąjungos teisės aktų plačiai paplitusius pažeidimus ir Sąjungos mastu plačiai paplitusius pažeidimus dydžio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 1R-154 „Dėl Pavyzdinės informacijos apie nuotolinės sutarties ar ne prekybos patalpose sudarytos sutarties atsisakymą formos ir Pavyzdinės nuotolinės sutarties ar ne prekybos patalpose sudarytos sutarties atsisakymo formos patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Nuotolinė finansinių paslaugų sutartis“, „elektroninė sąsaja“, „sutarties atsisakymo funkcija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi Įstatymų projektų pagrindimai ir paaiškinimai nereikalingi.